Asiantuntijalausunto. HE 167/2020 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta. Valtiovarainkunnan verojaosto, 10.11.2020.

Suomen Ilmastopaneeli

Markku Ollikainen & Peter Lund

Lakiesitys: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_167+2020.pdf

Lakiehdotuksen sisältö ja tavoitteet

Lakiesityksellä toimeenpannaan hallitusohjelman budjettiriihessä sovittuja ilmastotavoitteita. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annettua lakia, sähkön ja eräiden polttoaineidenvalmisteverosta annettua lakia sekä maataloudessa käytettyjen eräiden energiatuotteiden valmisteveron palautuksesta annettua lakia.

Sähköveroluokan II veroa alennettaisiin 0,69 sentistä EU:n vähimmäisverotasolle 0,05 senttiin kilowattitunnilta vuoden 2021 alusta. Energiaintensiivisille yrityksille maksettavasta polttoaineiden energiaveronpalautuksesta luovuttaisiin vaiheittain vuosina 2021—2024 siten, että vuodelta 2025 yritykset eivät enää olisi oikeutettuja palautukseen. Sähköveroluokan II veroa ja energiaverojen palautusta koskevat muutokset koskisivat teollisuuden lisäksi kaivostoimintaa ja ammattimaisia kasvihuoneita. Myös muussa maataloudessa käytettävän sähkön veroa alennettaisiin, mutta tämä toteutettaisiin kuten nykyisin palauttamalla veroa vuosittain maataloudelle veroluokkien I ja II välistä erotusta vastaava määrä. Sähköveroluokan II veron alennus koskisi myös kokonaisteholtaan yli viiden megawatin konesaleissa kulutettavaa sähköä.

Kevyen ja raskaan polttoöljyn, biopolttoöljyn, nestekaasun, kivihiilen ja maakaasun veroa korotettaisiin kohdistamalla korotus energiasisältöveroon. Korotus olisi 2,7 euroa megawattitunnilta, ja vastaava tehtäisiin myös turpeen ja mäntyöljyn energiaveroon. Yhdistetyn sähkön ja lämmön tuotannon verotukea alennettaisiin poistamalla laskentasääntö, jolla alennetaan tuotannossa verotettavaa lämpömäärää ja siten lämmön tuotantoon käytettyjen polttoaineiden veroa. Yhdistetyn sähkön ja lämmön tuotannon energiasisältöveronalennus säilyisi 7,63 eurossa megawattitunnilta. Toimet lisäisivät valtion vuotuisia verotuloja 105 miljoonalla eurolla.

Suomen ilmastopaneelin näkemykset

Ilmastopaneelin näkemyksen mukaan lakiesitykset ovat lähtökohtaisesti kannatettavia, sillä ne vähentävät fossiilisten polttoaineiden verotukia ja edistävät ilmastotavoitteita.

Sähköveroluokan alennus EU:n sallimaan minimiin on teollisuuspoliittinen muutos, jolla yhtä aikaa voimistetaan teollisuuden kilpailukykyä ja edesautetaan yhteiskunnan vähähiilistä murrosta. On tärkeää, että luodaan sopiva toimintaympäristö polttoon perustuvasta toiminnasta luopumiseen. Tätä tukee myös energianveron palautusten poisto. Lämmityspolttoaineiden veronkorotus jouduttaa rakenteellista muutosta asumisen lämmityksessä ja päästöjen vähentämisessä. Sähköveron osalta on kuitenkin todettava, että veron pudottaminen saattaa heikentää energiankäytön tehokkuutta tai tehostamiseen liittyviä kannustimia. Sen vuoksi tulisi samalla kehittää kannustimia energiankäytön tehostamiseksi ja seurata tarkasti energiaintensiteetin kehittymistä loppuenergian käytön osalta.

Lakiesityksen perusteluissa tuodaan esiin turpeelle asetettava lattiahinta, joka otettaisiin käyttöön vuodesta 2022 lähtien. Lattiahinnan osalta ei esitetä päätettävää. Lattiahinta viittaa tässä yhteydessä hiilen hintaan, joka on tarpeen, jotta turpeen energiakäyttö laskee hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti vähintään puoleen vuoteen 2030 mennessä. Teknisesti tarkasteltuna lattiahinta on kansallisen CO_2-veron ja päästöoikeuden summa kunakin vuonna. Lattiahintamalli toimii siten, että päästöoikeuden hinnan ollessa jonakin vuonna lattiahinnan alapuolella kansalliseksi veroksi asetetaan tavoitehinnan ja päästöoikeuden hinnan välinen erotus. Jos päästöoikeuden hinta jonain vuonna on

yhtä suuri kuin lattiahinta tai sitä suurempi, kansallinen vero on nolla. Toimiakseen lattiahintajärjestelmä vaatii arvion turpeen ulossulkemiseen vaadittavan (lattia)hinnan aikaurasta.

Ilmastopaneeli katsoo, että lattiahintauraa tulisi arvioida kolmen vuoden välein, eli 2025 ja 2028, jotta nähtäisiin, onko hinta riittävä takaamaan, että turpeen käytön laskee määräajassa kohti tavoitetta, vai onko lattiahintaan tarpeen tarkistaa ylöspäin. Ilmastopaneeli katsoo myös, että turpeen energiakäytön tulisi vähentyä nollan vuoteen 2035 mennessä, mikä edellyttää hallituksen tavoitteeseen nähden korkeampaa lattiahintaa.